

LÆRERVEILEDNING

ARBEID OG LEK I BYGDA FOR 100 ÅR SIDEN

Barn jobber med stein, Vangen friluftsskole, etbl. av Tilla og Otto Valstad 1921, Foto: Otto Valstad, 1922 (ca) AM

VELKOMMEN TIL ASKER MUSEUM

Asker Museum, Valstads samlinger

Hjertet i museet er kunstnerhjemmet til Tilla og Otto Valstad. Museet har en frodig, barokkinspirert hage med dyreskulpturer av Anne Grimdalen, samt en stor og mangfoldig samling av hus og gjenstander.

Historien

I 1949 testamenterte kunstnerparet Tilla og Otto Valstad hele eiendommen sin til Asker kommune. Samlingen de ga til kommunen består av utallige gjenstander og bevaringsverdige bygninger som de hadde samlet gjennom mange år.

Valstadparet ville etablere stedet som [et museum](#) for å formidle lokal bondekultur og kunst til besøkende.

Friluftsskolen

I 1921 etablerte Tilla og Otto en friluftsskole. Her ønsket de barn fra byen velkommen for å utfolde seg både praktisk og kunstnerisk i nærhet til naturen. Med dette DKS-opplegget viderefører vi deres tradisjon. Opplegget har vært et tilbud til barn i Asker i mer enn 50 år!

Hagen

Den barokkinspirerte museumshagen byr på mange overraskelser. Her finnes et utall av sjeldne vekster, fontener, smijernsarbeider og Anne Grimdalens dyreskulpturer. Kunstnerhjemmet til Tilla og Otto Valstad er bevart slik de forlot det. Hjemmet bærer preg av kunstnerparets interesser og frodighet. Dette var også Otto Valstads barndomshjem.

Personene

Otto Valstad (1862-1950) var maler, tegner, forfatter, møbelsnekker, lærer, musiker, lokalhistoriker og samler.

Tilla Valstad (1871-1957) var lærer, forfatter og veverske.

Gunhild Bakke (1899-1992) kom i tjeneste til Valstads på faredagen i april 1917. Hun var Tilla og Ottos høyre hånd og ble etter hvert museets første bestyrer (1950-1970). Takket være Gunhild er beretninger og kunnskap om liv og gjenstander brakt videre.

VIKTIG INFORMASJON FØR BESØKET PÅ ASKER MUSEUM

Program

09.00-09.15 Ankomst

09.15 -10.00 Bli kjent med museet og hagen

10.00-11.00 **Aktiviteter**

11.00-11.45 Matpause

11.45-12.45 **Aktiviteter**

12:45-13.00/13.30 – Frilek: hoppe i høyet, hilse på hønene og leke i hagen.

Ved forsinket ankomst vil frileken utgå.

Vi anbefaler å legge til rette for hjemreise kl. 13:30 for å rekke litt frilek.

Grupper

Del elevene i grupper á maks 15 elever.

(30 elever = 2 grupper / 31-45 elever = 3 grupper / 46 eller flere: 4 grupper)

Elever som skal ha gluten/laktose-fritt, **MÅ være på den første bakegruppen.**

Det bør være med 4 voksne fra skolen/evt. foreldre.

Aktivitetene

Vi tilbyr fire ulike morsomme og praktiske aktiviteter

- Husflid – spinne tråd
- Heimestell – lompebaking, kinne smør, lage havregrøt
- Spikking – pil og bue
- Vannbæring – med to bøtter og åk

Klær

Mye av programmet foregår utendørs.

Elevene **MÅ** kle seg etter været med varmt tøy, gode, sko og evt. regntøy.

De kan gjerne kle seg i litt gammeldagse klær f.eks. sjal, skaut, bukseseler eller lue.

NB! Ta med til museet

(60 elever)

- 2 kg siktet hvetemel, evt. glutenfritt
- 4 kg godt kokte, skrelte og moste poteter
- 2 poser lettkokte havregryn, evt glutenfritt
- 1 kg sukker
- 2 kartonger kremfløte, evt.laktosefri

Allergi? Ved allergi/cøliaki gi oss beskjed min. én dag før:

post@askermuseum.no eller **66 79 00 11**

FORARBEID

Læreren bør lese noen av historiene til Otto Valstad høyt for elevene og synge sangene sammen med klassen.

Fortellinger

OLA BLIR SEKS ÅR av Otto Valstad

Otto Valstad har skrevet en liten fortelling om hvor lykkelig han ble, da han fikk sin første blyant. Fortellingen er skrevet på gammel Asker-dialekt, og heter Ola blir seks år.

En morgen laa Ola med næsen i veiret og sov; men mor og jentungene var oppe og hadde det travlt.

De trippet paa taa og tisket og hvisket og stelte istand no paa en stol ved sengebænken hans, satte lys i et tomt blækkhus og tændte. Tok saa til aa bræke og gale og bære sig.:

"Kykkeliky! Ola Enfoldig ligger med næsa i sky!"

Ola satte sig søvndrukken op i sengen, gnød øinene og gapte.

Men saa fik han se lyset som stod i blækhuset og brandt - hans egen dyrebare skat som sprutet og nøs til ingen verdens nytte!

Han blev saa harm, at han snudde sig mot væggen og tutet.

"Det var jo domt av os aa ta lyset hans," sa mor,

"tænd dit, du Eli, og kom med det, - Men du faar da se opp lel, og ikke ligge der og furte, store gutten."

Ola laa som han laa.

"Det er no rart til dig paa stolen," sa Eli, "men naa tar vi det ifraa dig igjen."

Ola vred paa hodet og skimtet et grønt og rødt eple og nogen graa pakker som laa der.

Da gik der op et lys for ham - han kom ihug, at idag var han seks aar gammel, og blev saa hoppende glad, men saa skamfuld og blyg, at han gjemte hodet i puten

og ikke turde se opp engang før mor drog overbredslen bort, og han laa der i bare skjorten -

da tok han til at ransake pakkene, og der var det vel saker!

Uldskjærf fra far, toplue fra mor, og faster hadde bundet votter.

Eplet var fra Eli, hun hadde spart det helt fra ihøst.

"Og detta er ifraa mig," sa Vesle-Anne, hun stak et kræmmerhus bort i næven hans.

"Smak, ska du kjende aa søtt det er."

Ola fisket en sukkerklump op, og den smakte herlig godt.

"En til," sa Vesle-Anne. Ola saa gjorde, og knuspet til - "Tvi dig!" spyttet han langt bortover gulvet det var en svart kulbete, skøiertaska hadde lagt ned i sukkeret. Moro blev det, og Ola danset stuen rundt og takket alle saa mangfoldig for gaven.

"Men det er sandt," sa mor, hun gikk bort i skapet efter no, "vi glømmer jo reint det fornemste." Hun viste fram en lang, smal, rødmalt pinde.

"Aa trur du vel detta er for no?"

"Jeg.mener det er en blyant jeg."

"Ja min sandten er det saa, en hel, lang, spilder ny blyant, gut! Morbror din var indom her med'n i gaarkvell, og den skulde du ha, sa'n fordi du er saan kar til aa klusse og tegne."

Ola hadde længe lurt paa en blyant - det var saa mangt som skulde skildres av - og kul paa en træflis, som han før hadde brukt, var klein redskap: hele herligheten føk væk, bare en blaaste paa'n.

Nu blev det andre greier - blyantstreken stod som trykt i en bok. Og Ola tegnet alt som til var og vel saa det: folk og fæ og fæle troll. Men da han saa la iveri og tegnet sjølve den stygge manden baade med horn og klover, da blev faster vond og sa det var stor synd og ugudelighet - slikt maatte han aldrig gjøre mer, og hun kastet styggen paa varmen.

Men prinsessen og det halve kongerike, det blev Ola aldrig træt av at tegne.

VESLE-PER av Otto Valstad

Det var liv nede i Simensbyen. Førret var godt, og gata var full av unger som akte. De hadde nettopp vært inne og spist risgrauten. Det var vanlig med risgraut om søndagen.

Bare nede i Marja-stua måtte de nøye seg med vass-graut, for det var ikke noen far der i huset.

Marja syjente og gutten hennes var helt aleine. Men Vesle-Per spiste vassgrauten med stor matlyst, og han lo over hele fjeset da mor hans strødde sukker på.

Alle ungene var ute i gata da Per kom. Først var det hjulmaker-guttene med den blåmalte kjelken sin. Den var den beste av alle sammen. Slodda til smedguttene var heller ikke borte. Den var tung og

lei til å stange de andre bak. Derfor kalte de den Smiustuten. Malerguttene kom halende med Padda. Den var brei og kort. Anne akte i en skammel. Den lå på ryggen med alle fire beina i været. Jørgen hadde lurt med seg ei tom sildetønne. Den akte han på.

Men Vesle-Per hadde ingen ting å ake på. Han prøvde med stolen til mor. Men det gikk ikke. Av og til fikk han henge på med noen av de andre. Men for det meste måtte han trave etter aleine, og ikke var han sørgmodig for det heller, han Vesle-Per. Han sklidde etter Jørgen. Hurra, her kommer Jørgen på tønna og han Per på beina!" Men nå og da kom han på hodet også, og da skreik alle ungene: "Per, Per, Påsa, han detter i alle åsa!"

Halv vei! Her kommer Blåen!" skreik hjulmaker-guttene.

"Hei vei for Smiu-stuten!" ropte de neste.

Slik dreiv de på til, det bare stod en igjen, og det var Vesle--Per.

Da var det noen som sa : "Per !" Han snudde seg . Det var mor hans som kom.

"Er det deg, mor? Du kan tro vi har moro," sa Per.

Marja hadde tårer i øynene da hun så at gutten hennes var den eneste som ikke fikk ake.

"Bli med heim, du gutten min," sa hun. "Kanskje jeg kan finne noe, så du også får ake."

"Du bare narrer meg vel," sa Per. "Bare vent, skal du få se," sa mor.

Oppe på loftet fant hun fram et lite baketrau, og kom ned med.

"Får jeg virkelig låne det da, mor?" spurte Per.

"Ja, det skal du, gutten min, for du er så liten og snill," sa hun.

Per var ikke sein. Han fant fram ei snor som han hadde glemmt under senga, og knytta i trauet. Så drog han av sted, glad og stolt som en prins.

De andre ungene glante. Hva var det han kom med?

"Å, det er et gammalt grise-trau," sa noen.

"Nei, det er bake-trauet til mor hans. Han skal ake i trauet. Ha, ha."

"Per i trauet! Per i trauet!" skreik ungene on lo.

Men Vesle-Per brydde seg ikke om det. Han drog trauet sitt bort på bakketoppen. Ungene fulgte. De ville se hvordan dette kom til å gå.

Per satte seg opp i trauet, og Jørgen gav han en dult så han for som ei pil utover.

Hei, som det gikk! Men det rareste av alt - trauet dansa rundt og rundt hele bakken nedover. Og Per dansa med og lo. Alle ungene kom etter.

Nå var det ikke noen sak å være Vesle-Per. Alle ville låne-bytte med han, og Per bytta med hvem som ville. Før hadde Per vært den fattigste i hele gata. Men nå var han den rikeste, så lenge snøen lå. Og slik vinter hadde han aldri hatt.

Sanger

Lua av

Tekst: Margrethe Munthe

Nei, nei gutt, dette må bli slutt!
Ikke storme inn i stua før du har fått
av deg lua!

Glemte du det rent? Det var ikke
pent.

Husk å ta alltid lua a!
Ikke kast den, ikke sleng den,
pent og rett på knaggen heng den!
Tørk av foten din og gå stille inn.

Jeg gikk en tur på stien

Jeg gikk en tur på stien og søkte
skogens ro.

Da hørte jeg fra lien en gjøk som
gol ko-ko.

Ko-ko, ko-ko, kokokorokoko

Ko-ko, ko-ko, kokokorokoko

Småsporven

Tekst: Arne Garborg

Smaa-Sporven gjeng i Tune
og tippar Korn og ribbar Straa
og hev so god ein Une
og lær aat Katten graa.

Pip, pip, det so seg lagar
alle Dagar,
at Monsemann meg jagar,
men kann meg aldri faa.

<https://www.youtube.com/watch?v=xkox3SSqaj4>

Småsporven gjeng i tunet

Tekst: Arne Garborg

Melodi: Catharinus Elling

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It consists of five staves of music with lyrics underneath. Chord symbols are placed above the notes. The lyrics are: "Små - spor-ven gjeng i tu - net og tip - par korn og rib - bar strå og hev så god ein u - ne og ler åt kat - ten grå. Pip, pip, det så seg la - gar, al - le da - gar at Mon - se - mann meg ja - gar, men kan meg al - dri få. så, kvitt, kvitt, go - mår'n! — Så kjem vå - ren, så kjem vå - ren, då fri på ven - gen bo - ren eg bygg - gjer reir på øy."

D A7 D A7 D

Små - spor-ven gjeng i tu - net og tip - par korn og rib - bar strå og hev så god ein

6 Bm Em A7 D 1, 2, 3. A D/A A7

u - ne og ler åt kat - ten grå. Pip, pip, det så seg la - gar, al - le

12 D/A A Bm E A E7 A

da - gar at Mon - se - mann meg ja - gar, men kan meg al - dri få.

17 4. A7 D/A A A/C# D D/F# G G/B D

så, kvitt, kvitt, go - mår'n! — Så kjem vå - ren, så kjem vå - ren,

23 Bm F#m G D G Bm D/F# G D/A A7 D

då fri på ven - gen bo - ren eg bygg - gjer reir på øy.

2. vers:

Eg er så lett på vengen,
og Mons må sleikja seg om trut;
Kvitt, kvitt, den gamle drengen,
han fekk så mang ein sut.
Og om i vide ringar
hauken svingar,
eg bort meg kverv og kringar
og slepp av leiken ut.

3. vers:

Eg lever dagar lette
og er fornøgd, å ja, å ja!
Kvar dag eg fær min mette,
som eg det best vil ha.
Pytt, pytt, kven spør om føda!
Nok i loda!
Der ligg den rike grøda;
der kan eg berre ta!

4. vers:

Og tidt eg fær i joli
ein godbit fin av Veslemøy;
og frys det, hev eg skjol i
det gode, varme høyt.
Og så - kvitt, kvitt; gomår'n!
Så kjem våren.
Då fri på vengen boren
eg byggjer reir på øy.

SKOLE I FRLUFT – EN 100 ÅR LANG TRADISJON

Foto: Gitte Mølkjær 2024, Asker Museum

Otto dirigerer koret, Foto: Valstad, 1922 (ca) Asker Museum

Foto: ukjent, 2024, Asker Museum

Foto: ukjent, 2016, Asker Museum

Foto: Otto Valstad, 1922 (ca), Asker Museum

Foto: ukjent, 2016, Asker Museum

Foto: Otto Valstad, 1922 (ca), Asker Museum

Foto: ukjent, 1997 (ca), Asker Museum

Foto: Otto Valstad, 1922 (ca), Asker Museum

Programmet vårt er knyttet opp til Kunnskapsløftets kompetansemål i fagene samfunnsfag og kunst og håndverk.

[Samfunnsfag, kompetansemål etter 4. trinn](#)

- utforske kulturminne og korleis menneska levde i den tida kulturminna er frå, og samanlikne med korleis vi lever i dag
- utforske og gi døme på nokre sider ved berekraftig utvikling

[Kunst og håndverk, kompetansemål etter 4. trinn](#)

- bruke håndverktøy og sammenføyningsteknikker i tre, leire og tekstil på en miljøbevisst og trygg måte
- undersøke hvordan tradisjonshåndverk, inkludert samisk håndverk, utnytter naturmaterialers egenskaper, og bruke erfaringer til å lage enkle bruksgjenstander